

POSTANOWIENIE

Dnia 9 kwietnia 2024 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Renata Żywicka

w sprawie z powództwa A. K.
przeciwko G. Spółce z ograniczoną odpowiedzialnością z siedzibą w K.
o przywrócenie do pracy,
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy i Ubezpieczeń
Społecznych w dniu 9 kwietnia 2024 r.,
skargi kasacyjnej strony pozwanej od wyroku Sądu Okręgowego - Sądu Pracy
i Ubezpieczeń Społecznych w Krakowie
z dnia 14 lutego 2023 r., sygn. akt VII Pa 86/22,

- 1. odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania,**
- 2. zasądza od G. Spółce z ograniczoną odpowiedzialnością z siedzibą w K. na rzecz A. K. kwotę 240 zł (dwieście czterdzieści złotych) wraz z odsetkami wynikającymi z art. 98 § 1¹ k.p.c. tytułem zwrotu kosztów postępowania kasacyjnego.**

UZASADNIENIE

Wyrokiem z dnia 5 kwietnia 2022 r., IV P 35/21/N, Sąd Rejonowy - Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Krakowie przywrócił powódkę A. K. do pracy u strony pozwanej, tj. w G. Spółce z ograniczoną odpowiedzialnością w K., na poprzednich warunkach (pkt. I), nałożył na stronę pozwaną obowiązek dalszego zatrudnienia powódki do czasu prawomocnego zakończenia postępowania (pkt. II),

nakazał ściągnąć od strony pozwanej na rzecz Skarbu Państwa - Sądu Rejonowego dla Krakowa - Nowej Huty w Krakowie kwotę 1.680 zł tytułem opłaty od pozwu, od której ponoszenia powódka była zwolniona z mocy ustawy.

Sąd Okręgowy – Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Krakowie wyrokiem z dnia 14 lutego 2023 r., VII Pa 86/22, oddalił apelację strony pozwanej oraz zasądził od G. Sp. z o. o. z siedzibą w K. na powódki 1.350 zł tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego w postępowaniu apelacyjnym.

W skardze kasacyjnej od powyższego wyroku strona pozwana zarzuciła naruszenie: - art. 101¹ § 1 k.p. w zw. z art. 101³ k.p.; - art. 45 § 2 k.p. oraz naruszenie przepisów postępowania mogące mieć istotny wpływ na wynik sprawy.

Przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania skarżąca uzasadniła potrzebą wykładni art. 45 § 1 i 2 k.p., bowiem w wyniku naruszeń prawa procesowego, jak i prawa materialnego, na przestrzeni obu instancji pozwana pozbawiona była realnie możliwości obrony swoich praw. Skarżąca wskazała, że dokonanie przez Sąd drugiej instancji błędów proceduralnych skutkowało przywróceniem powódki do pracy na poprzednich warunkach. Do błędu tego doszło w wyniku niezastosowania art. 45 § 2 k.p.

Ponadto w ocenie pozwanej w sprawie występują istotne zagadnienia prawne a mianowicie sprzeczność przepisu Kodeksu pracy z ugruntowanym orzecznictwem Sądu Najwyższego, w związku z czym istnieje potrzeba wykładni art. 101¹ w zw. z art. 101³ k.p., który pod rygorem nieważności wymaga zachowania formy pisemnej umowy o zakazie konkurencji, podczas gdy wyrok Sądu Najwyższego z dnia 1 lipca 1998 r., I PKN 218/98 „Podjęcie działalności konkurencyjnej wobec pracodawcy uzasadnia wypowiedzenie umowy o pracę na czas nie określony (art. 30 § 4, art. 45 k.p.) zarówno wtedy, gdy pracownik prowadzi ją wbrew umowie o zakazie konkurencji (art. 101¹ § 1 k.p.), jak również wtedy, gdy takiej umowy strony stosunku pracy nie zawarły”.

Skarżąca podniosła, że konieczna jest także odpowiedź na pytanie czy celowym, zgodnym z prawem, etycznym, nienaruszającym dóbr osobistych jest przywrócenie pracownika na stanowisko głównego księgowego, które cechuje się wzmożoną odpowiedzialnością oraz ponadprzeciętnym zaufaniem zamiast orzeczenia odszkodowania z tego tytułu, podczas gdy osoba ta pozostaje w

poważnym konflikcie z pracodawcą, prowadzi działalność gospodarczą, w zakresie usług rachunkowo-księgowych i doradczych w innych podmiotach gospodarczych, przez co nie została pozbawiona prawa do pracy i wynagrodzenia podczas wypowiedzenia umowy o pracę, podczas gdy na owym stanowisku jest zatrudniona inna osoba, która dobrze wywiązuje się ze swoich obowiązków, jest bardziej dyspozycyjna i zaangażowana w pracę.

Mając na względzie powyższe pozwana wniosła o uchylenie zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy Sądowi Okręgowemu do ponownego rozpoznania, ewentualnie, w przypadku uznania przez Sad Najwyższy, iż przywrócenie powódki do pracy jest niecelowe i niemożliwe o zmianę zaskarżonego wyroku poprzez orzeczenie odszkodowania na rzecz powódki, w przypadku uznania, iż wypowiedzenie umowy o pracę było sprzeczne z obowiązującym prawem.

W odpowiedzi na skargę kasacyjną powódka wniosła o wydanie postanowienia odmawiającego przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania; oddalenie skargi kasacyjnej pozwanego w całości - w przypadku przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania oraz zasądzenia od pozwanego na rzecz powódki kosztów postępowania kasacyjnego, w tym kosztów zastępstwa prawnego na podstawie przedłożonego rachunku.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Skarga kasacyjna wnioskodawcy nie kwalifikuje się do przyjęcia jej do merytorycznego rozpoznania. Zgodnie z art. 398⁹ § 1 k.p.c., Sąd Najwyższy przyjmuje skargę kasacyjną do rozpoznania, jeżeli w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne, istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów, zachodzi nieważność postępowania lub skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona. W związku z tym wniosek o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania powinien wskazywać, że zachodzi przynajmniej jedna z okoliczności wymienionych w powołanym przepisie, a jego uzasadnienie zawierać argumenty świadczące o tym, że rzeczywiście, biorąc pod uwagę sformułowane w ustawie kryteria, istnieje potrzeba rozpoznania skargi przez Sąd Najwyższy.

Wniesiona w sprawie skarga kasacyjna zawiera wniosek o przyjęcie jej do rozpoznania uzasadniony potrzebą wykładni przepisów prawnych budzących wątpliwości oraz występowanie w sprawie istotnego zagadnienia prawnego.

Nie można jednak uznać, że skarżąca wykazała istnienie przesłanki przyjęcia skargi do rozpoznania ze względu na powołane przez nią przesłanki.

Przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania ze względu na przesłankę z art. 398⁹ § 1 pkt 2 k.p.c. wymaga wykazania, że chodzi o wykładnię przepisów prawa, których treść i znaczenie nie zostały dostatecznie wyjaśnione w dotychczasowym orzecznictwie lub, że istnieje potrzeba zmiany ich dotychczasowej wykładni, podania na czym polegają wątpliwości związane z ich rozumieniem oraz przedstawienia argumentacji świadczącej, że wątpliwości te mają rzeczywisty i poważny charakter, nie należą do zwykłych wątpliwości, które wiążą się z procesem stosowania prawa (postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 20 maja 2016 r., V CSK 692/15, LEX nr 2054493). Należy podkreślić, że o rzeczywistych rozbieżnościach w judykaturze można mówić tylko wówczas, gdy brak zgodności rozstrzygnięć dotyczy takich samych lub bardzo zbliżonych stanów faktycznych, co skarżący powinien wykazać (postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 26 kwietnia 2018 r., IV CSK 577/17, LEX nr 2497710).

Natomiast istotnym zagadnieniem prawnym w rozumieniu art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c. jest zagadnienie nowe, nierozwiązane dotychczas w orzecznictwie, którego wyjaśnienie może przyczynić się do rozwoju prawa. W świetle utrwalonego orzecznictwa Sądu Najwyższego dotyczącego przyczyny przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania określonej w art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c., przedstawienie okoliczności uzasadniających rozpoznanie skargi kasacyjnej ze względu na występujące w sprawie istotne zagadnienie prawne polega na sformułowaniu samego zagadnienia wraz ze wskazaniem konkretnego przepisu prawa, na tle którego to zagadnienie występuje oraz wskazaniu argumentów prawnych, które prowadzą do rozbieżnych ocen prawnych, w tym także na sformułowaniu własnego stanowiska przez skarżącego. Wywód ten powinien być zbliżony do tego, jaki jest przyjęty przy przedstawianiu zagadnienia prawnego przez sąd odwoławczy na podstawie art. 390 k.p.c. (postanowienie Sądu Najwyższego z 9 maja 2006 r., V CSK 75/06, LEX nr 1102817). Analogicznie należy traktować wymogi

konstrukcyjne samego zagadnienia prawnego, formułowanego w ramach przesłanki z art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c. oraz jego związek ze sprawą i skargą kasacyjną, która miałaby zostać rozpoznana przez Sąd Najwyższy. Zagadnienie prawne powinno, przede wszystkim, być sformułowane w oparciu o okoliczności mieszczące się w stanie faktycznym sprawy wynikającym z dokonanych przez sąd ustaleń (zob. postanowienie Sądu Najwyższego z 7 czerwca 2001 r., III CZP 33/01, LEX nr 52571), a jednocześnie być przedstawione w sposób ogólny i abstrakcyjny tak, aby umożliwić Sądowi Najwyższemu udzielenie uniwersalnej odpowiedzi, niesprowadzającej się do samej subsumcji i rozstrzygnięcia konkretnego sporu (por. postanowienia Sądu Najwyższego: z 15 października 2002 r., III CZP 66/02, LEX nr 57240; z 22 października 2002 r., III CZP 64/02, LEX nr 77033 i z 5 grudnia 2008 r., III CZP 119/08, LEX nr 478179) i pozostawać w związku z rozpoznawaną sprawą, co oznacza, że sformułowane zagadnienie prawne musi mieć wpływ na rozstrzygnięcie danej sprawy (postanowienia Sądu Najwyższego: z 13 lipca 2007 r., III CSK 180/07, LEX nr 864002; z 22 listopada 2007 r., I CSK 326/07, LEX nr 560504), a w końcu, dotyczyć zagadnienia budzącego rzeczywiście istotne (poważne) wątpliwości.

Skarżąca w skardze kasacyjnej wskazuje na potrzebę wykładni art. 45 § 1 i 2 k.p., twierdząc że w wyniku naruszeń prawa procesowego i materialnego dokonanych przez sądy obu instancji była ona pozbawiona możliwości obrony swoich praw, a błędy proceduralne Sądu drugiej instancji, wynikające z niezastosowania art. 45 § 2 k.p. skutkowały przywróceniem powódki do pracy na poprzednich warunkach.

Pozwana nie przytacza jednak, żadnych przepisów proceduralnych, które w jej ocenie doprowadziły do niezastosowania w sprawie art. 45 § 2 k.p. Tymczasem oparcie wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania na podstawie wykładni przepisów prawa budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów (art. 398⁹ § 1 pkt 2 k.p.c.) wymaga wykazania, jaki konkretny przepis prawa, zastosowany w danej sprawie, jest przedmiotem rozbieżnej wykładni w orzecznictwie i na czym rozbieżność ta polega, co wymaga przytoczenia orzeczeń sądów wydanych w takich samych lub istotnie zbliżonych stanach faktycznych, względnie, jaki konkretny przepis prawa, zastosowany w

danej sprawie, wymaga interpretacji ze strony Sądu Najwyższego, z czego potrzeba ta wynika i z jakich powodów dotychczasowy dorobek doktryny i orzecznictwa jest w tej mierze niewystarczający. Potrzeba wykładni przepisów prawnych występuje, jeżeli co do konkretnego przepisu prawnego brak jednolitego lub utrwalonego orzecznictwa, zwłaszcza Sądu Najwyższego albo też przyjęta i dominująca wykładnia jest oczywiście błędna lub kontrowersyjna. Ponadto podstawa przedsądu z art. 398⁹ § 1 pkt 2 k.p.c. ma za przedmiot analizę konkretnych przepisów i do tego się ogranicza, a więc nie polega na jednoczesnej wykładni kilku przepisów i poszukiwaniu na tej podstawie określonej normy prawnej, która mogła albo nie mogła zostać zastosowana w zindywidualizowanej sprawie objętej skargą kasacyjną.

Wywody zawarte w uzasadnieniu wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania, sprowadzają się do polemiki z zaskarżonym orzeczeniem, i zastosowaniem w nim konkretnych przepisów prawa, a nie problemem związanym z potrzebą wykładni konkretnego przepisu prawnego. Dlatego też nie mogą skutecznie uzasadniać wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania ze względu na przesłankę przedsądu przewidzianą w art. 398⁹ § 1 pkt 2 k.p.c.

Pozwana stwierdza ponadto, że uchybienia proceduralne doprowadziły do pozbawienia jej możliwości obrony swoich praw. Należy zauważyć, że taka sytuacja w rozumieniu art. 379 pkt 5 k.p.c. obejmuje przypadki, w których z powodu naruszenia przepisów postępowania przez sąd, strona, wbrew swej woli, została faktycznie pozbawiona możliwości działania w postępowaniu lub jego istotnej części, jeżeli skutków tego uchybienia nie można było usunąć przed wydaniem orzeczenia w danej instancji. Chodzi przy tym o faktyczny brak możliwości działania (obrony), bez względu na to, czy działanie strony mogłoby mieć znaczenie dla rozstrzygnięcia (postanowienie Sądu Najwyższego z 15 lutego 2024 r., I CSK 3933/23, LEX nr 3672897).

Strona skarżąca nie przytacza żadnej argumentacji, która miałaby uzasadniać nieważność postępowania w oparciu o przesłankę wynikającą z art. 379 pkt 5 k.p.c., trudno zatem uznać, że w sprawie doszło do pozbawienia jej możliwości działania w sprawie. Twierdzenia pozwanej ograniczają się jedynie do polemiki z prawidłowymi ustaleniami Sądu odwoławczego, co nie może stanowić

podstawy do uwzględnienia wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania. Sąd Najwyższy związany jest bowiem na podstawie art. 398¹³ § 2 k.p.c. ustaleniami faktycznymi, przyjętymi przez sąd drugiej instancji.

W ocenie pozwanej w sprawie występują także istotne zagadnienia prawne związane ze sprzecznością przepisu kodeksu pracy z ugruntowanym orzecznictwem. Skarżąca twierdzi, że brzmienie art. 101¹ w zw. z art. 101³ k.p. sprzeczne jest z treścią wyroku Sądu Najwyższego z dnia 1 lipca 1998 r., I PKN 218/98, w którym dopuszczono możliwość wypowiedzenia przez pracodawcę umowy o pracę w przypadku prowadzenia działalności konkurencyjnej przez pracownika także w przypadku, gdy nie zawarto z nim umowy o zakazie konkurencji.

Należy zwrócić uwagę, że jak wskazywano powyżej przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania w oparciu o przesłankę określoną w art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c. możliwe jest w przypadku, powinno być sformułowane w oparciu o okoliczności mieszczące się w stanie faktycznym sprawy wynikającym z dokonanych przez sąd ustaleń.

Natomiast Sądy w rozpatrywanej sprawie nie zajmowały się ewentualną kwestią prowadzenia przez powódkę działalności konkurencyjnej, wobec tego na etapie postępowania przed Sądem Najwyższym niedopuszczalne jest powoływanie takiej okoliczności, gdyż jak już podkreślano zgodnie z art. 398³ § 3 k.p.c. oraz art. 398¹³ § 2 k.p.c., podstawą skargi kasacyjnej nie mogą być zarzuty dotyczące ustalania faktów lub oceny dowodów, a Sąd Najwyższy związany jest ustaleniami faktycznymi stanowiącymi podstawę zaskarżonego orzeczenia.

Ponadto przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania następuje, gdy mamy do czynienia z zagadnieniem nowym i nierozwiązanym dotąd w orzecznictwie.

Tymczasem poruszane przez skarżącą problem został już rozstrzygnięty w orzecznictwie w tym w powoływanym w skardze kasacyjnej orzeczeniu z dnia 1 lipca 1998 r. Sąd Najwyższy wielokrotnie stwierdzał, że możliwość rozwiązania z pracownikiem umowy o pracę w oparciu o prowadzenie działalności konkurencyjnej ma podstawę nie tylko w pisemnej umowie zakazującej takiej działalności lecz przede wszystkim jest skutkiem naruszenia podstawowego obowiązku pracowniczego jakim jest dbałość o dobro zakładu pracy, chronienie jego mienia

oraz zachowanie w tajemnicy informacji, których ujawnienie mogłoby narazić pracodawcę na szkodę (art. 100 § 2 pkt 4 k.p.). Stąd też naruszenie zakazu działalności konkurencyjnej uzasadnia rozwiązanie stosunku pracy zarówno wtedy, gdy pracownik podjął działalność konkurencyjną wbrew umowie o zakazie konkurencji, jak i wtedy, gdy strony nie zawarły takiej umowy (por. wyroki Sądu Najwyższego: z dnia 1 lipca 1998 r., I PKN 218/98, OSNAPiUS 1999 nr 15, poz. 480 i z dnia 3 marca 2005 r., I PK 263/04, OSNP 2005 nr 21, poz. 337). Sąd Najwyższy podkreślał także, że nie daje podstaw do rozwiązania stosunku pracy ujawnienie faktu dodatkowego zatrudnienia pracownika, jeśli jednocześnie nie wykazano, aby z tego powodu nie wywiązywał się on ze swoich obowiązków pracowniczych, a kwestia owej ubocznej aktywności zarobkowej nie miała niekorzystnego wpływu na interesy pracodawcy (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 25 sierpnia 1998 r., I PKN 265/98, OSNAPiUS 1999 nr 18, poz. 574).

Sąd Najwyższy wyjaśniał także drugie z podnoszonych przez skarżącą zagadnień, a dotyczące możliwości przywrócenia pracownika na poprzednio zajmowane w sytuacji gdy została już w jego miejsce zatrudniona inna osoba.

W wyroku z dnia 17 lutego 1998 r., I PKN 572/97 (OSNAPiUS 1999 nr 3, poz. 83) Sąd Najwyższy stwierdził, że pracodawca pozwany przez zwolnionego pracownika przed sądem pracy powinien się liczyć z tym, że może zapaść wyrok przywracający do pracy. Dlatego zatrudniając nowego pracownika powinien to brać pod uwagę i odpowiednio ukształtować nową umowę o pracę. Gdyby przyjąć inaczej, to pracodawca zawsze mógłby uczynić przywrócenie do pracy niecelowym przez własne działanie. Byłoby to sprzeczne z istotą orzekania o roszczeniach pracownika w przypadku nieuzasadnionego czy bezprawnego wypowiedzenia umowy o pracę. Należy więc stwierdzić, że okoliczność, iż na miejsce zwolnionego pracownika został zatrudniony inny pracownik, sama w sobie, nie czyni przywrócenia do pracy niecelowym w rozumieniu art. 45 § 2 k.p.

Biorąc pod uwagę powyższe Sąd Najwyższy w oparciu o art. 398⁹ § 2 k.p.c., odmówił przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania. O kosztach orzeczono w oparciu o art. 98 § 1 i § 1¹ k.p.c.

[SOP]

(r.g)

